

Erfgoed en de Omgevingswet

8 januari 2019

Omgeving van het monument

Martin van Bleek

partner in
omgevingskwaliteit



Gewijzigde definities Cultureel Erfgoed

Erfgoedwet:

Cultureel erfgoed: uit het verleden geërfde materiele en immateriële bronnen, in de loop van de tijd tot stand gebracht door de mens of ontstaan uit de wisselwerking tussen mens en omgeving, die mensen, onafhankelijk van het bezit ervan, identificeren als een weerspiegeling en uitdrukking van zich voortdurend ontwikkelde waarden, overtuigingen, kennis en tradities, en die aan hen en toekomstige generaties referentiekader bieden.

Omgevingswet:

Cultureel erfgoed: monumenten, archeologische monumenten, stads- en dorpsgezichten, cultuurlandschappen en, voor zover dat voorwerp is of kan zijn van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties in het omgevingsplan, ander cultureel erfgoed als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet (*gewijzigde definitie na Invoeringswet*)

Omgeving monument?



Omgeving monument

Eenieder die een activiteit in de fysieke leefomgeving verricht is verplicht alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om ontsiering, beschadiging of sloop te voorkomen van op grond van het omgevingsplan beschermde monumenten en archeologische monumenten (*gebaseerd op het Verdrag van Granada*).

Artikel 5.130 (behoud cultureel erfgoed), lid 2.d.1 van het Besluit Kwaliteit Leefomgeving Voorkomen van aantasting van de omgeving van rijksmonumenten, voorbeschermde rijksmonumenten en monumenten die op grond van het omgevingsplan zijn beschermd (dus gemeentelijke of provinciale monumenten), voor zover die monumenten door die aantasting worden **ontsierd** of **beschadigd**.



Omgeving monument?



Instructieregels Omgevingsplan

Art. 5.130 BKL: Omgevingsplan moet regels bevatten voor:

Voorkomen van ontsiering, beschadiging of sloop van in het plan beschermde monumenten

Voorkomen van verplaatsen van zulke monumenten, tenzij voor het monument noodzakelijk

Bevorderen van het gebruik van monumenten

“het voorkomen van aantasting van de omgeving van (alle) monumenten, voor zover die monumenten door die aantasting worden ontsierd of beschadigd”

“ het voorkomen van aantasting van het karakter van gezichten en cultuurlandschappen door sloop van bestaande gebouwen, de bouw van nieuwe gebouwen of andere belangrijke veranderingen; en het conserveren en in stand houden van archeologische monumenten, bij voorkeur in situ.”

Het conserveren / in stand houden van archeologische monumenten, bij voorkeur in situ

Vragen

Afbakening

1. Wat is inhoudelijk de omgeving van een monument?
2. Hoe ver reikt deze 'omgeving'?
3. Wat kunnen we leren uit het buitenland?

Beoordeling

4. Wanneer beïnvloedt iets de monumentale waarde?
5. Wanneer wordt deze 'waardering' aangetast?
6. Hoe beoordeel je dit?

Verankering

7. Hoe is de 'omgeving' opgenomen in het huidige beleid?
8. Hoe ga je hier mee om onder de Omgevingswet?



 **GELDERS**
genootschap

Reikwijdte

Hoe ver reikt de omgeving van een monument?

- Aantasting monument door ingrepen in omgeving voorkomen
- Aanzicht en Waarde
- Directe omgeving
- Afhankelijk van aard
- Instandhouding en functioneren
- Maatregelen verbeteren 'leefmilieu' directe omgeving

 **GELDERS**
genootschap

Omgeving in Europa

Verenigd Koninkrijk: kadastraal perceel onderdeel bescherming van het monument

Duitsland: afhankelijk van het object, soms in redengevende omschrijving, experimenten met opname in Bestemmingsplan

Frankrijk: Zones van erfgoedbescherming, perimeter van 500 meter rond monument, beoordeling door landelijke architect

België: Vrijwaringszone monument, stedenbouwkundig afgebakend, opname in redengevende beschrijving



GELDERS
genootschap

Differentiëren in Omgeving






















De bepaling betekent niet dat de **omgeving** van een monument beschermd is, maar dat men in de omgeving van een monument rekening moet houden met de **aanwezigheid** van het monument! N.B. Het monument mag niet worden ontsierd en beschadigd.

De omgeving van elk type monument is anders. Dit betekent dat men moet **differentiëren** naar de aard en de ligging van een monument:

- Monument in een straatwand;
- Monumentale villa in een villapark;
- Vrijstaande bebouwing in een dorpsomgeving;
- Boerderijcomplex in het landschap;
- Beschermd buitenplaats binnen en landgoed;
- Kerktoren in een dorp in het landschap;
- Etc.

GELDERS
genootschap

Matrix (uitsnede uit groter geheel)

	Aanzicht	Ligging	Zichtbaarheid	Beleids	Waardering omgeving	Afhankelijk
Boerderij 						
Historisch pand in een stedelijke context 						
Buitenplaats 						

Praktijkvoorbeeld

Liander plaatst regelkast pal voor monument voor het Gemaal "De Volharding" in Velp

VELP – Natuur- en monumentliefhebbers kunnen hun ogen niet geloven: "Hoe is dit mogelijk?". Is het een fout, een misverstand, gemakzucht of een bewuste en/of praktische keuze? Het antwoord laat nog even op zich wachten.



Enkele Reacties:

- > "Hoe belachelijk dom kun je zijn om deze regelkast pal voor dit monumentale stoomgemaal te zetten!!!!"
- > "Te gek voor woorden Weg ermee!"
- > "Welke wethouder vond dit OK?"
- > "Liander is heel goed in onmogelijke plekken verzinnen om iets neer te zetten, weet ik uit ervaring"
- > "Hoe kan je uitgerekend deze plek verzinnen?? ☹️ Zonde...."
- > "Wat een aanfluiting. Dit kost weer veel geld ...!"

Opgave / Kansen gemeenten:

1. Verankeren Granada en synchroniseren omgeving in erfgoedbeleid;
2. Kijk naar de verschillende soorten omgevingen van de (rijks-, gemeentelijk en provinciale) monumenten en bepaal globaal de reikwijdte van deze omgeving;
3. (Inhoudelijk en Procesmatig) Integraal kijken naar omgeving monument;
4. Optie: mogelijke actualisatie c.q. aanpassing redengevende beschrijvingen – heeft zeker niet de voorkeur; beter toevoegen van een apart document, vgl. register – kennisdocument;
5. Doorvertaling in welstands- en erfgoedbeleid; vernieuwing integraal monumenten- en welstandsbeleid;
6. Onderzoek inperken vergunningsvrij bouwen bij (= in de omgeving van) een monument;
7. Dubbelbestemming CH nader bekijken in relatie tot omgeving;
8. Aanwezigheid monument(en) biedt kansen om de (leef)omgeving te verbeteren / op te waarderen!
9. Verankeren in de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan



Kortom: Werk aan de winkel!

